

УДК 339.92(075.8)

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА МАТРИЦЯ ПАРАДИГМИ ДАННІНГА

Розач О.І.

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних фінансів
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка.

Однією із провідних теорій сучасної школи міжнародного бізнесу є еkleктична парадигма Дж.Даннінгатягом, яка пояснює причини та закономірності появи та розвитку багатонаціональних підприємств [1, с.113-122]. Розвиваючи свою теорію, Дж. Даннінг дійшов висновку про необхідність розширити рамки факторів, які традиційно включала парадигма OLI. Він запропонував міждисциплінарний підхід до вивчення міжнародного виробництва. Це вимагало об'єднати ключові категорії теорій різних шкіл дослідження БНП. Зовні таке об'єднання мало еkleктичний характер (звідси й назва теорії Даннінга), але на думку цього вченого, воно мало глибокий сенс і значні переваги порівняно із традиційними підходами окремих шкіл [2, с, 64].

Міждисциплінарне пояснення феномену іноземного виробництва фірм повністю відповідало логіці та методам економічної науки, воно дозволяло розширити теоретичну структуру дослідження. Враховуючи існування різних економічних, політичних, культурних середовищ, жодна із економічних шкіл не могла перебирати на себе монополію пояснення операцій багатонаціональних корпорацій та закономірностей існування міжнародного виробництва. Тому, на переконання цього вченого, тільки інтердисциплінарна парадигма може дати найкращу ідентифікацію та оцінку нових тенденцій вивозу капіталу та діяльності іноземних фірм.

Еклектична парадигма пропонує пов'язану і систематичну структуру, для того щоб висунути гіпотезу про економічні причини міжнародного виробництва. Але конфігурація парадигми OLI включає не тільки суто економічні фактори. Вона охоплює політичні, юридичні, організаційні, маркетингові і інші змінні, які органічно вплетені в базову конструкцію економічних категорій [3, с.164-170].

Дж. Даннінг виокремив декілька найважливіших дисциплінарних напрямів, які повинні вивчатися для вдосконалення ідеї еклектичної парадигми: менеджмент, організація та фінанси фірм, міжнародні відносини, регіональні та правові дослідження, економічна історія.

Переваги власності. Переваги власності можуть виникати не тільки внаслідок вироблених самою фірмою економічних факторів. Визначені для країни політичні, юридичні, ідеологічні та культурні відмінності можуть суттєво впливати на здатності фірм здобувати і утримувати конкурентоздатність. Наприклад, в одній країні антимонопольне законодавство (юридичний інструмент) може перешкоджати фірмам об'єднуватися або формувати спільні мережі, а в інших країнах це може бути дозволене. Критичним компонентом успіху бізнесу у деяких секторах є вміння мінімізувати витрати від організаційних перешкод, що пов'язані із різними політичними, культурними, юридичними факторами. Політика держави, ідеологія, соціальні відносини та особисті економічні мотиви також суттєво впливають на здатність фірми здобувати конкурентні переваги на зарубіжних ринках.

Переваги розміщення. Питання про розміщення міжнародного виробництва, зазначає Дж. Даннінг, також вимагає міждисциплінарного підходу. Регіональні дослідження, школа просторової економіки розробили корисну методологію вивчення переваг локалізації. Економічна географія також приділяє увагу розташуванню промислової діяльності та потокам ПІІ. Деякі екологічні дослідження розкривають причини переміщення окремих типів виробництва та галузей із одних країн в інші.

Багато неекономічних факторів, що вивчаються міжнародними відносинами або юридичними науками, впливають на вибір БНП місяця розташування їх філіалів.

Переваги інтерналізації. Хоча розгляд переваг інтерналізації базується на концепції транзакційних витрат, внутрішні відносини між структурними підрозділами БНП також відчувають впливу різних бізнес-культур, національних традицій підприємництва та менеджменту. Це й стосується вибору моделей відносин між партнерами, постачальниками, субконтракторами. Ієрархія відносин виробник-збутовий агент також формується в певних соціокультурних середовищах, від яких певним чином залежить ефективність такого ланцюга. Бюрократичні процедури та перепони в зарубіжних країнах є значним фактором, що впливає на рішення фірми щодо форм входження на іноземні ринки.

Використання субконтрактів, спільних підприємств або 100% контрольованих філій часто залежить саме від ефективності кожної із цих форм організації бізнесу забезпечити доступ до ресурсів, покупців, постачальників або фінансування, здатності долати можливу дискримінацію в країнах, що приймають. У випадку, якщо неекономічні фактори призводять до великих транзакційних витрат ринкових відносин, фірма буде інтерналізувати економічні операції та створювати внутрішню координацію постачань та збуту [4, с.225-226].

Цей аргумент також підкреслює важливість міждисциплінарних досліджень факторів, що впливають на транзакційні витрати фірм. Школа економічної історії дає багато корисних прикладів такої еволюції міжфірмових та внутріфірмових відносин, ролі державних інституцій в стимулюванні або перешкоджанні інтерналізації. Протягом ХХ ст. транзакційні витрати компаній суттєво знизилися внаслідок впровадження уніфікованих заходів, контрактного права, процедур, нормативів бізнес-відносин та етики, охорони авторських прав, правил антимонопольного

законодавства. Це змінило межі інтерналізації та ставлення БНП до неакціонерних форм мережевого партнерства.

Список використаних джерел

1. Рогач О. Міжнародні інвестиції: Теорія і практика бізнесу транснаціональних корпорацій: Підручник / Олександр Рогач. – К.: Либідь, 2005. – 720 с.
2. Рогач О.І. Транснаціональні корпорації: Підручник ./ О.І. Рогач. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 400 с.
3. Dunning J. The eclectic paradigm as an envelope for economic and business theories of MNE activity/ J. Dunning // International Business Review. – 1990. – Vol. 9. – pp. 163–190.
4. Buckley P. J. Internalization Thinking: From the Multinational Enterprise to the Global Factory / P. J. Buckley // International Business Review. – June, 2009. – Vol. 18. – № 3. – P. 224 – 235.